

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 3. juuni 2022
(OR. en)

9789/22

AGRI 225
AGRIORG 56
AGRIFIN 50

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Põllumajandusturgude olukord, eelkõige pärast sissetungi Ukrainasse

Lisaks dokumendile 9221/22 edastatakse delegatsioonidele lisa nõukogu (põllumajandus ja kalandus) 13. juuni istungil toimuvaid arutelusid ettevalmistav dokument, mis sisaldab ajakohastatud teavet ELi põllumajandusturgude olukorra kohta ja muud seotud teavet.

Ajakohastatud teave põllumajandusturgude olukorra kohta

1. ELi põllumajandussektor on endiselt suure surve all, mille on kaasa toonud energia ja muude sisendite hinnatõus, mis toimus juba enne Venemaa sissetungi Ukrainasse, ning mida sõda ja selle mõju põllumajanduslikule tootmisele ning põllumajandustoodete hindadele ja nendega kauplemisele on veelgi suurendanud. Viimased andmed kinnitavad, et ELi toidutarned siiski ohus ei ole tänu ühtsele turule ja ÜPP-le, mis on muutnud ELi sõltumatuks enamiku põllumajanduslike toorainete osas. Mõningate toodete hinnad on küll vahepeal saavutanud rekordtaseme, mis tekitab küsimusi seoses toidu taskukohasusega madala sissetulekuga leibkondade jaoks, kuid see ei võimalda siiski vältida põllumajandustootjate kasumimarginaalide vähenemist sisendite, eelkõige energia ja väetiste hinna ebaproportsionaalselt suure tõusu tõttu. Olukorra tõsidust tunnistati Euroopa Ülemkogu viimase, 30.–31. mai kohtumise järeldustes,¹ kus anti ELi institutsioonidele suuniseid edasiseks tegevuseks.
2. Lisaks ELi põllumajandusturgude olukorda puudutavale teabele, mis esitati nõukogule 18. mail dokumendis 9221/22, ning asjakohasele teabele, mille liikmesriigid esitavad dokumendis 9870/22, on oluline märkida järgmist.
 - Olukord ELi teraviljaturul oli kuni viimase ajani positiivne. Hinnad olid põllumajandustootjate jaoks väga kõrged ja saagiväljavaated olid üsna head. Teatavates piirkondades pikalt kestnud kuivus koos maikuiste kuumalainetega andis põhjust mõningal määral muret tunda. Selle tulemusena vähendati komisjoni viimast teraviljaprognosi rohkem kui kahe miljoni tonni võrra (295,8 miljonilt tonnilt 293,1 miljoni tonnini). See vähendamine puudutab peamiselt otra ja maisi (maisitoodangu osas olid prognoosid seni olnud rekordtasemel) ja ei mõjuta pehmet nisu.

¹ EUCO 21/22.

- ELi ekspordiväljavaated on jätkuvalt väga soodsad. Prognooside kohaselt peaks ELi pehme nisu eksport järgmisel hooajal suurenema 38 miljoni tonnini, mis oleks kõigi aegade kõrgeim tase. See kinnitab, et ÜPP abil on võimalik panustada ülemaailmsesse toiduga kindlustatusesse. Teravilja (nisu, oder, mais) kogueksport võib suureneda ligikaudu 54 miljoni tonnini (mis on veidi alla 2019/20. aasta rekordilist taset 55 miljoni tonni).
 - Positiivne on, et ELi õliseemne tootmine peaks nüüd eelduste kohaselt märkimisväärselt kasvama tänu suuremale pindalale (+6%, eelkõige tulenevalt päevalille osas kehtivatele ökoloogilise kasutuseesmärgiga maa-ala eranditele) ja toodang peaks prognooside kohaselt suurenema sama palju. See positiivne areng võimaldab ELi turgudel tulla toime õliseemne väiksema kättesaadavusega Ukrainast.
 - Seevastu loomsete saaduste osas ei ole viimase kahe nädala jooksul olulisi muutusi toimunud. Hinnad püsivad kõrged, kuid ei kompenseeri veel suuri sööda- ja energiakulusid, sealhulgas sealiha puhul.
 - Ka puuvilja- ja köögiviljasektoris avaldavad jätkuvalt mõju kasvavad sisendikulud ning mõningate sisendite ja materjalide vähenemine kättesaadavus, samuti kestva sõja tõttu vähenenud ekspordivõimalused.
3. Seoses olukorraga Ukrainas tuleb märkida, et kuigi maisi, päevalille ja sojaõli külv jätkub, prognoositakse saagi vähenemist 40–50% võrreldes eelmise aastaga ja mitte 20–30%, nagu prognoositi kaks nädalat tagasi. Selles olukorras oleks see siiski hea tulemus.
4. Võttes arvesse teraviljatootmise ja -kaubanduse rahvusvahelisi aspekte, prognoosib rahvusvaheline teraviljanõukogu (IGC), et 2022/23. aastal väheneb maailma **nisutoodang** 769,0 miljoni tonnini (–1,6% aastas). Eelmise kuuga võrreldes korrigeeriti väljavaadet allapoole eelkõige India ja USA puhul, ent osaliselt kompenseerib seda ülespoole korrigeerimine Austraalia ja Venemaa puhul. Tulenevalt rahvastiku arvu kasvust, eelkõige Aafrikas ja Aasias, prognoositakse, et maailma tarbimine kasvab mõõdukalt 780,2 miljoni tonnini (+0,3% aastas), mis oleks uus rekordtase ja millest toiduks kasutatakse 546,2 miljonit tonni (+0,5%). Lõplike varude suuruseks hinnatakse 270,9 miljonit tonni (–4,0%), mis on nelja aasta madalaim näitaja ja millest 50% kuulub Hiinale. Ülemaailmne kaubandus peaks veidi kasvama 194,0 miljoni tonnini (+0,2%), kusjuures 38 miljoni tonniga on suurim eksportija endiselt EL, kellele järgneb Venemaa 37 miljoni tonniga.

5. **Maisitoodangu** prognoosid 2022/23. aastaks on praegu Ukrainas valitseva ebakindluse ja Lõuna-Ameerikas endiselt käimasoleva 2021/22. aasta saagikoristuse tõttu suuresti esialgsed. IGC prognooside kohaselt väheneb ülemaailmne toodang 2022/23. aastal 1183,8 miljoni tonnini (-2,5%) eelmise hooaja rekordilise toodanguga võrreldes. Külvitööd lükkusid USAs ebatavaliselt külma ja sajuse ilma tõttu märkimisväärselt palju edasi, mis raskendab saagikuse prognoosimist. Pärast tootlikkuse prognooside allapoole korrigeerimist prognoositakse toodangu suuruseks nüüd 367,3 miljonit tonni (-4,3%). Vähenenud kättesaadavuse ja kõrgete hindade tõttu peaks maisi tarbimine prognooside kohaselt vähenema eelmise aasta tipuga võrreldes 0,6% ehk 1200 miljoni tonnini, millest 710,2 miljonit tonni (-0,6%) kasutatakse söödaks. Lõplikud varud peaksid prognooside kohaselt vähenema 5,6% ehk 269 miljoni tonnini, millest 65% kuulub Hiinale. Ülemaailmsete tarnete vähenemise tõttu ja tulenevalt ebakindlusest seoses kättesaadavusega Ukrainast prognoositakse 2022/23. aastal ülemaailmse kaubanduse vähenemist 4,6% ehk 166,3 miljoni tonnini.
6. Mis puudutab teraviljatoodangu väljavaateid suurtes tootjariikides, siis algselt prognoositi, et **Indias** saadakse 2022. aastal rekordsaak, kuid varajased erakordselt kuumad ilmad vähendasid saagikuse väljavaateid ja toodangu prognoose vähendati 6 miljoni tonni võrra 105 miljonile tonnile (-4,2% aastas). Siseriiklike tarnete tagamiseks ja toiduainete inflatsiooni ohjamiseks otsustas valitsus kehtestada nisuekspordikeelu.
7. **USAs** on talinisu kasvutingimused endiselt enamasti halvad, eriti HRW (Hard Red Winter) klassi kuuluva nisu jaoks. Lisaks lükkus suvinisu külv märgade ja jahedate ilmade tõttu edasi. Maisi istutamine on samuti olnud seni tavapärasest aeglasem, kuigi viimasel ajal on tööd hoogustunud.
8. **Brasiilias** ennustatakse ametlike prognooside kohaselt 2021/22. aastal rekordilist toodangut mahus 114,6 miljonit tonni, olenemata mõningasest kuivusega seotud murest. Esimene maisisaak on 85% ulatuses koristatud ning teise saagi (*safrinha*) koristamine on just alanud. Saagikoristuse jätkumisega peaksid ekspordivõimalused prognooside kohaselt alates juulist järsult suurenema.
9. **Teraviljahinnad** kõiguvad jälle, eriti nisu puhul. Tulenevalt India kehtestatud nisuekspordikeelust kasvasid hinnad järsult uutesse kõrgustesse, kusjuures täiendavalt tekitasid muret USAs valitsevad kehvad kasvutingimused ja viivitused saagikoristusel. Seejärel, kui tekkis lootus, et Ukraina teraviljaekspordi jaoks avatakse merekoridorid, kui teatati, et Venemaal on oodata rekordilist nisusaaki, ning kui tekkis kartus, et majanduskasvu aeglustumine võib kahjustada nõudlust, hakkasid hinnad langema. Hindade alandamiseks lisas survet kasumivõtmise futuuriturgudel pärast hiljutisi häid aegu.

10. Selleks et olukorda igakülgselt hinnata, on oluline meeles pidada komisjoni poolt juba välja pakutud ja vastu võetud meetmeid, mille eesmärk on toetada põllumajandussektorit ja aidata ELil täita oma rolli ülemaailmse toiduga varustajana, kes jätkab täiel määral osalemist keskkonnaalases üleminekus. Need meetmed kuulutati suuremas osas välja komisjoni 23. märtsi 2022. aasta teatises „Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmine“ (COM(2022) 133 final) ning allpool on nendest esitatud kokkuvõte:

- i) 500 miljoni euro suurune toetuspakett, sealhulgas kriisireservi kasutamine, et toetada Ukrainas toimuva sõja tõsistest tagajärgedest kõige enam mõjutatud tootjaid. Sellele tuginedes võiksid liikmesriigid anda põllumajandustootjatele täiendavat rahalist toetust, et aidata kaasa üleilmsele toiduga kindlustatusele või tegeleda suurematest sisendikuludest või kaubanduspiirangutest tulenevate turuhäiretega;
- ii) suuremad otsetoetuste ettemaksud ning pindala- ja loomapõhised maaelu arengu meetmed põllumajandustootjate jaoks alates 16. oktoobrist 2022;
- iii) turu turvavõrgu meetmed sealihaturu toetamiseks, võttes arvesse kõnealuse sektori eriti rasket olukorda;
- iv) erakorraline ja ajutine erand, mis võimaldab kasvatada kesal mis tahes toidu- ja söödakultuure, säilitades samal ajal põllumajandustootjate jaoks keskkonnasäästlikumaks muutmise toetuse täies mahus. See suurendab ELi tootmisvõimsust, olenemata viljaka maa piiratud kättesaadavusest;
- v) komisjon on teinud ettepaneku uue eraldiseisva ajutise kriisiraamistiku kohta, mis hõlmab ka põllumajandustootjaid, väetisetootjaid ja kalandussektorit. See võimaldab anda riigiabi põllumajandustootjatele, keda mõjutab sisendikulude märkimisväärne kasv. Jälgitakse väetisehindu ja tarneid põllumajandustootjatele, tagamaks, et ELi saagiväljavaated ei satuks ohtu;
- vi) söödapuuduse riski vältimiseks ja imporditarnete suurendamiseks, eriti maisi osas, andis komisjon liikmesriikidele suuniseid selle kohta, kuidas määruse (EL) nr 396/2005 artikli 18 lõikele 4 tuginedes põhjendatud juhtudel kiiresti kehtestada ajutised riiklikud jääkide piirnormid, kahjustamata samas meie ohutuse taset;

- vii) 20. mail võttis Euroopa Komisjon vastu otsuse koguda teravilja, õliseemne ja riisi varude taseme kohta ELis igakuiseid andmeid. See on 23. märtsil esitatud teatise „Toiduga kindlustatuse tagamine ja toidusüsteemide toimekindlamaks muutmine“ otsene järelmeede. Selle eesmärk on varude tasemeid praeguses kõrgete hindade ja tarnete osas püsiva ebakindluse olukorras paremini jälgida;
- viii) komisjon esitas 20. mail 2022 maaelu arengu määruse raames ettepaneku uue erakorralise ja ajutise meetme kohta, mis võimaldab liikmesriikidel kasutada kuni 5% oma 2021. ja 2022. aasta EAFRD eraldistest selleks, et maksta hüvitist põllumajandustootjatele ja/või põllumajandussektoris tegutsevatele väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), keda kriis kõige enam mõjutab;
- ix) Euroopa Komisjon avaldas 2. juunil määruse, millega võimaldatakse ELi abi sisemist ümberjaotamist ELi koolikava raames, et aidata rahuldada ELi koolidesse õppima asunud põgenikest Ukraina laste vajadusi. Määruses kutsutakse liikmesriike üles vaatama läbi oma ELi abi taotlused järgmiseks kooliaastaks, mis kestab 1. augustist 2022 kuni 31. juulini 2023, võttes arvesse enneolematut olukorda, kus tuleks üles näidata solidaarsust, et leevendada nende koormust, kes tegelevad põgenikest Ukraina laste vajaduste rahuldamisega eesliinil;
- x) peale selle, tunnistades, et Venemaa sissetung Ukrainasse võib avaldada mõju tulevase ÜPP programmitööle, kutsutakse liikmesriike lisaks üles kaaluma vajadust mõned oma algsed ÜPP strateegiakavade ettepanekud läbi vaadata. Eeskätt võiks tugevdada kavade neid elemente, mille eesmärk on suurendada sektori vastupanuvõimet. Eelkõige kutsutakse liikmesriike üles oma ÜPP strateegiakavasid muutma, et toetada põllumajandustootjaid väetiste tõhusust optimeerivate tavade kasutuselevõtmisel, vähendades seeläbi väetiste kasutamist. Seda saab teha eelkõige täppispõllumajanduse abil, kuid oluline roll on ka mahepõllumajandusel, agroökoloogial ja tõhusamal kasutamisel toitainete haldamise alase nõustamise ja koolituse kaudu. Liikmesriigid peaksid sellega seoses täielikult ära kasutama oma ÜPP strateegiakava võimalusi ning optimeerima ja vähendama muude sisendite, näiteks antibiootikumide ja pestitsiidide kasutamist, ning tegelema süsinikku siduva põllumajandusega.

11. Tuginedes eespool esitatud teabele ja Euroopa Ülemkogult hiljuti saadud suunistele, palutakse ministritel avaldada arvamust võimaliku edasise tegevuse kohta, et veelgi leevendada praegust olukorda Euroopa ja ülemaailmsel tasandil, ning anda igasugust lisateavet, mida nad asjakohaseks peavad.
-